

Bibliografski opis

TOSCANELLA, Orazio

Il dialogo della partitione oratoria di Marco Tullio Cicerone : con una tavola copiosissima / tirato in tavole da Oratio Toscanella della famiglia di maestro Luca Fiorentino. - In Vinegia : appresso Gabriel Giolito de' Ferrari, 1568. - [24], 210 str. ; 4°

Signature: *-***⁴, A-Z⁴, AA-BB⁴, CC⁶. - Kazalo. - Na prednjem prostem spojnem listu zapis: prof. Petronio: POMPI. - Na prednjem prostem spojnem listu žig: Biblioteca civica Pirano: POMPI. - Na nasl. strani suhi žig: Municipio di Pirano: POMPI

Prstni odtis (po fei): i,g- 1280 i-E. repa 3 MDLXVIII: POMPI

82.085

Sign.: BC 1003112
COBISS.SI-ID 542452

Bibliografske opombe

avtor Mark Tulij Cicero (106-43 pr.n.š.) sodi v klasično obdobje rimske književnosti, v t. i. zlato dobo, ki je trajala od Suline diktature do Avgustove smrti. Književnost Cicerove dobe je veren odraz razrednih bojev takratne rimske družbe. Polstoletni prehod od republike do principata so označili zadnji politični obračuni in državljanske vojne med plemstvom in ljudstvom. Rimski imperializem je poleg barbarov zaslužnil tudi domače prebivalstvo, iz krvavih bojev, katerih žrtvi sta bila tudi Cezar in Cicero, pa je kot zmagovalec izšel Oktavijan (Avgust). Cicero je bil kot član premožne plemiške družine deležen izvrstne izobrazbe, najprej je študiral retoriko, nato pravo in filozofijo. Hitro je napredoval do konzula in senatorja, nekaj časa moral preživeti v izgnanstvu v Solunu in Draču, po vrnitvi v Rim se je ukvarjal s književnostjo, v senatu pa zagovarjal konzervativna stališča in kritiziral triumvira Antonija, ki ga je zato ukazal ubiti. Njegov izreden jezikovni stil je vplival na omiko evropskega človeka vse do najnovejših dni. Ohranjenih je okrog 58 političnih in sodnih govorov, v 15. stoletju pa je bil najbolj tiskan avtor. Po zaslugi ohranjene korespondence z družino in prijatelji je verjetno najboljše poznana osebnost antičnega Rima.¹

Prevajalec Orazio Toscanella (ok. 1520-ok. 1580) je bil rojen v plemiški, a revni florentinski družini, po nekaterih virih v Toscanelli pri Bologni, po drugih v Viterbu. Humanist, jezikoslovec in prevajalec je večino življenja preživel v Benetkah kot privatni učitelj, svojih objavljenih del pa (kot kaže) ni mogel dobro unovčiti, saj je bil stalno zadolžen pri svojih tiskarjih, posebej pri Gabrielu Giolitu. Prevajal in komentiral je predvsem Cicero, pa tudi Vergila, Katula in druge. Hvalil ga je Aretino. Umrli je v Benetkah.²

vsebina analiza Cicerovih govorov

založnik Gabriele Giolito de Ferrari se je rodil očetu Giovanniju starejšemu in materi Guglielmini Borgominieri v Trinu pri Novari. Leta 1523 je prišel z očetom v Benetke in tam vodil podjetje po očetovem odhodu v Torino. Nekaj časa je bil družabnik bratov Giovannija Francesca in Bonifacia in polbrata Giovannija Cristofora. Sprva je uporabljal gotske tiskarske črke sorodnika Bernardina (imenovanega Lo Stagnino)³ in Bartolomeja Zanettija, kasneje pa je dal izdelati svoje, pretežno kurzivne.⁴ Leta 1544 se je poročil z Lucrezio Bin, s katero je imel dvanajst otrok. Delavnico je imel v bližini Rialta, pod izveskom Feniksa, knjigarne pa je odprl tudi v Neaplju, Bologni in Ferrari. Kot prvi je začel izdajati zbirke, *collane*, kakor se v italijanščini še danes imenujejo. Natisnil ali založil je mnogo knjig italijanskih klasikov, npr. Boccaccia, Pietra Bemba, Torquata Tassa, Alessandra Piccolomini in itn., pa tudi antičnih, Cezarja, Tukidida, Seneko, Plutarha in itn. Leta 1550 je izdal prvo italijansko bibliografijo.⁵ Mnogo njegovih knjig je bilo v ljudskem italijanskem jeziku, skoraj tretjina zgodovinskih besedil je bila prevedenih v italijanščino, kar je bila takrat velika redkost.⁶ Sredi 60-ih let je tiskal pretežno religiozna

¹ Budimir, M.: Litterae latinae, str. 7-8.

² http://193.205.158.201/fabitaliano2/Dizionari/corpus/biografie/Toscanella_vita.htm#

³ Bernardino je kot prvi tiskar iz družine Giolito de' Ferrari v Benetkah odprl delavnico že leta 1483, zapustil pa jo je Giovanniju in Gabrielu. - Ascarelli, F.: La tipografia cinquecentina italiana, str. 112-113, 166.

⁴ Ascarelli, F.: La tipografia cinquecentina italiana, str. 191.

⁵ http://cvc.cervantes.es/obref/fortuna/expo/imprenta/imprenta_g.htm#giolito

⁶ Richardson, B.: Printing, writers and readers in Renaissance Italy, str. 150.

dela, nekatera od njih namenjena ženskam, med drugim njegovi ženi Lukreciji in hčeram, da bi se naučile brati, hkrati pa (p-)ostale pobožne in moralno vzgojene. Bolje je bilo brati molitve kot ljubezenske sonete. V njegovi tiskarni je kot korektor delal Francesco, sin znanega arhitekta Jacopa Sansovina.⁷ Po smrti leta 1578 Gabriela nasledita sinova Giovanni mlajši in Giovanni Paolo.

pojavlja se z imeni Gabriel Iolito de Ferrarii, Gabriel Iolitus de Ferrariis, Gabriel Giolito de Ferrari⁸

signet Feniks sedi na ognju, ki gori iz amfore s krilci in začetnicami G G F. Ena od Gabrielejevih hčera, ki je postala nuna, se je imenovala Fenice.⁹ O bajeslovnem ptiču Feniksu najdemo pri klasičnih avtorjih raznolika mnenja: živel naj bi petsto let, nakar naj bi se na žrtvenem ognju spremenil v pepel, iz katerega naj bi vstal v novo življenje. Zgodnje krščanstvo ga je sprejelo kot simbol Kristusovega vstajenja, v srednjem veku pa je posebej čisto.¹⁰

motto De la mia morte eterna vita io vivo - Semper eadem (Od svoje smrti živim večno življenje – vedno znova)

Fizični opis

pisna podlaga ročno izdelan papir, debelejša vodna črta vodoravna, vodni znak v sredinskem delu lista ob pregibu, dodatni vodni znak v spodnjem zunanjem kotu

številčenje, signature, register, kustosi

paginacija z arabskimi števkami začne po posvetilu, predgovoru in kazalu s snopičem A

označbe snopičev snopiči označeni z asteriskom * do ***, majuskulami A-Z, AA-CC, označena sta prva dva lista snopiča (prvi trije na snopiču CC), listi označeni z rimsko številko ij, na snopiču CC z ij in iij

vrste snopičev biniji, CC je ternij

kustosi na vseh verso straneh

register na recto strani zadnjega lista

živa pagina na vseh straneh nad besedilom

okrasi, ilustracije, signet, zapis

vrsta pisave kurziva, antikva za predgovor in kazalo

inicialke historizirane oz. govoreče v več velikostih

potek besedila celostransko, v stolpcih in shemah

okrasi vinjete

signet na naslovni in zadnji strani

marginalije ni

rokopisne opombe označeni pomembni deli besedila, na prednjem prostem spojnem listu zapis prof. Petronio, na zadnjem prilepljenem spojnem listu zapis Li 2,50 (verjetno cena)

vezava

format 20,6 X 15 cm

vezice tri nepoudarjene

material platnic in prevleka lepenka, pergament

kapital kapitalski vezici

hrbet cevast, z nalepko s krizografijo TOSCAN. PARTIT. ORATOR.

ohranjenost

poškodbe na vezavi obrabljenost, madeži zaradi vlage

poškodbe na knjižnem bloku madeži zaradi vlage

izvor na platnici in prednjem prostem spojnem listu žig Biblioteca civica Pirano, na hrbtu nalepka Civica biblioteca Pirano z oznako O 3/2, na naslovni strani suhi žig Municipio di Pirano

⁷ Ascarelli, F.: La tipografia cinquecentesca italiana, str. 208.

⁸ <http://edit16.iccu.sbn.it/main.htm>

⁹ Richardson, B.: Printing, writers and readers in Renaissance Italy, str. 145.

¹⁰ Hall, J.: Rječnik tema i simbola u umjetnosti, str. 88.

Signet

Register